

הממשלה מקדמת פתרון שיאפשר לחדש את הפעילות במפעלי חיפה כימיקלים

החלופה של יבוא האמוניה במכלים ניידים דרך הים אושרה על ידי הממשלה כבר לפני כמה שבועות - אבל בחיפה כימיקלים התעלמו מהאפשרות ולחצו על הממשלה לקדם חלופת יבוא זולה יותר, אף שהיה ברור כי אינה ישימה ■ כעת חוזר הכדור לבעלי החברה, ג'ולס טראמפ

06.08.2017 07:25 מאת: [אורה קובן](#)

המדינה סוללת את הדרך לחידוש הפעלתם של מפעלי חיפה כימיקלים בדרום ובצפון, כך שהחלטה המעשית אם לפתוח אותם מחדש תהיה רק בידי של בעלי החברה, ג'ולס טראמפ.

רק לפני ימים ספורים הודיע טראמפ במכתב לראש הממשלה, בנימין נתניהו, על סגירת שני המפעלים ופיטורי כ-800 עובדיהם. טראמפ האשים את הממשלה בכך שאינה יודעת לקבל החלטות ולבצען. אז מה קרה מאז?

ביום חמישי האחרון, בישיבה שזימנו שרת המשפטים, איילת שקד, והשר להגנת הסביבה, זאב אלקין, הוחלט סוף-סוף לעשות מה שטוב למשק - ולא מה שטוב לחיפה כימיקלים. ההחלטה שהתקבלה היתה לבחון לפרטיה את חלופת יבוא האמוניה במכלים ניידים (איזוטנקים) דרך נמלי חיפה ואשדוד, ולקדם אותה. המסקנות שעלו בדיון הן שאפשר לפתוח בהקדם את המפעל הדרומי של חיפה כימיקלים, באזור התעשייה מישור רותם, ושפתיחת המפעל בחיפה תיבחן ביום שני בהובלת משרד הכלכלה. עד כה, תהליך קבלת ההחלטות בממשלה התנהל בערך הפוך. מאז פרוץ המשבר, לפני כחצי שנה, הממשלה אימצה את עמדות חיפה כימיקלים והציגה אותן כעמדותיה. לא נעשתה בחינה אובייקטיבית עניינית של המצב. אבל לאחר שטראמפ הטיח בשבוע שעבר בממשלה כי היא אחראית לפיטורי העובדים - מישהו בממשלה התעשת והחליט לחשב מסלול מחדש.

בעקבות החלטות הצוות הממשלתי מיום חמישי, הודיע למחרת ארגון כוח לעובדים, המייצג את עובדי המפעל הצפוני (עובדי המפעל הדרומי מיוצגים על ידי ההסתדרות), כי הנהלת החברה הקפידה את הזימונים לשימוע לפני פיטורים עד יום שני. החברה תקיים הידברות עם כוח לעובדים ועם ועד העובדים, כדי למצוא פתרונות חלופיים לפיטורים. החלטת הנהלה התקבלה גם לאחר שבכוח לעובדים טענו שסגירת המפעל נוגדת את ההסכם הקיבוצי שעליו חתמו הצדדים ב-2011, שמחייב הידברות עם הוועד לפני פיטורים.

יו"ר הוועד, אלי אלבז, אמר כי "העובדים מזהים היטב מי האחראי למשבר שפקד את המפעל - הנהלת החברה - ועמם גם הציבור".

המדינה והחברה משנות עמדות

הפתרון שעשוי להביא לחידוש פעילות החברה מהר יחסית הוא יבוא אמוניה באיזוטנקים. חיפה כימיקלים ביקשה לדחות את הפתרון הזה מאז שאושר על ידי המשרד להגנת

הסביבה באמצע יוני - בנמקה שהוא מייקר את היבוא לעומת החלופה שבה החברה מעוניינת, יבוא אמוניה באונייה. המדינה קיבלה את הנימוק של חיפה כימיקלים, וחלופת האיזוטנקים נדחקה לעדיפות האחרונה של הממשלה. באורח פלא, המדינה החליטה כי החלופה הבטוחה יותר היא זאת שהחברה חפצה ביקרה: יבוא באונייה קטנה מזו שפקדה כל חודש את נמל חיפה והוצגה כפוטנציאל לאסון לאומי - אבל גדולה מספיק כדי לעורר חששות ביטחוניים בחיפה והסביבה.

במשרד להגנת הסביבה הסבירו כי זהו צירוף מקרים בלבד — שהחלופה הבטוחה היא גם החלופה הזולה.

אלא שכבר ביום שבו החליטה הממשלה על יבוא אמוניה באונייה לנמל חיפה, בתחילת יולי, הבהיר ראש עיריית חיפה, יונה יהב, כי לא יעניק את ההיתרים הנדרשים ליישומה. לפי מקורות ממשלתיים, הממשלה בכל זאת הותירה אותה כחלופה מועדפת כדי לאפשר לחיפה כימיקלים לתבוע את עיריית חיפה ולקבל בבית המשפט אישור להפעלתה. אבל חיפה כימיקלים שינתה עמדה. במקום להתכתש שוב בבתי משפט, שבהם אינה אהודה במיוחד, ביקשה החברה אישור ליבוא אמוניה באונייה "קטנה" והזרמת האמוניה ישירות למכליות כביש. אלא שבעוד החלופה נבחנת - תשובה תתקבל כנראה בתחילת ספטמבר - ובעוד המשרד להגנת הסביבה דן עם החברה על יבוא באיזוטנקים דרך אשדוד, הודיעה חיפה כימיקלים על סגירת מפעליה.

בדיון שהתקיים ביום חמישי ביוזמת השרים שקד ואלקין, הוסכם כי נמלי ישראל יגישו תשובה לממשלה כיצד ניתן לשלב את היבוא של חיפה כימיקלים בשטחי האיחסון הממוגנים שלהם, התפוסים בשלב זה על ידי חברות אחרות המייבאות חומרים מסוכנים. בדיון צוין כי בניית מבנה ממוגן חדש צפויה להימשך שלושה חודשים.

לאחר שהממשלה תגבש את המתווה המפורט לחלופת האיזוטנקים, חיפה כימיקלים תצטרך להחליט אם היא בולעת את הצפרדע של יבוא, שיותר בכיסיה העמוקים פחות רוחים - או שהיא משאירה את מפעליה סגורים עד לקבלת עמדת המדינה בעניין היבוא המשולב (אונייה ומכליות). חלופה נוספת שהממשלה עשויה לבדוק היא יבוא של איזוטנקים על גבי אוניות, ושינועם ברכבות למפעלי החברה, נוסף על החלופה של הזרמת האמוניה מהאוניות למכליות.

בכל מקרה, נראה כי חיפה כימיקלים תצטרך להקים מחסן ממוגן לאמוניה שתאחסן. אלקין אמר בסוף השבוע כי החברה היתה צריכה להיערך לכך מזמן - כמו שכל המשק נערך לחלופות של יבוא אמוניה. ההשקעה בכך תהיה נמוכה מבחינת החברה, כ-3 מיליון שקל.

סולם העדיפויות של המשרד להגנת הסביבה

כשנשאל על המהפך בעמדת הממשלה, השיב אלקין כי "הממשלה החליטה שהיא מעדיפה הזרמה של אמוניה מאוניות קטנות בצנרת - בתנאי שכאשר יתברר כי זה לא ניתן לביצוע, יהיה מעבר לחלופות אחרות.

"המשרד קבע עדיפויות: הראשונה היא יבוא באוניות קטנות והזרמה ישירה למפעל בצנרת; השנייה היא פתרון משולב של אונייה לצפון ואיזוטנקים לדרום; והעדיפות השלישית היא יבוא איזוטנקים בלבד דרך נמלי אשדוד וחיפה. מפני שראינו כי הזרמה באוניות צפויה להוביל למאבק משפטי, אנחנו מחויבים לעבור לחלופה הבאה לפי החלטת הממשלה - לאיזוטנקים. אנחנו בודקים אם זה ישים, ובאילו לוחות זמנים. יש עדיפות בטיחותית לנמל אשדוד, מפני ששם לא צריך להעביר את האמוניה בתוך העיר". לדברי אלקין, הבעיה המרכזית כרגע היא פיקוד העורף. "הפיקוד דורש מיגון למקום האיחסון, בנמל או במפעל. התברר כי במשך כל החודשים שידעים בחיפה כימיקלים שהאיזוטנקים הם חלופה אפשרית, החברה לא התחילה לבנות שטח ממוגן במפעל

הדרומי. זאת טעות שלהם, והם צריכים להתחיל רק עכשיו את התהליך - שנמשך כשלושה חודשים".

אלקין סבור כי גם אם חיפה כימיקלים תחליט על יבוא איזוטנקים, המפעל הדרומי יתחיל לעבוד רק בעוד כחודש. "נדרש כחודש להביא איזוטנקים", אמר אלקין. "אחר כך יידרש למפעל חודש נוסף כדי לעבוד בתפוקה מלאה. בכל מקרה, למפעל הדרומי יש בוודאות פתרון לטווחי זמן קצרים, ולכן אין היגיון שיפטרו את עובדיו, כשהמנהלים הם אלה שעשו טעות ניהולית - הם יצטרכו לסגור עכשיו פער של חודש-חודשיים".

עוד אמר אלקין שהחברה נמנעה מבניית מתקן ממוגן לאיחסון אמוניה "מכיוון שרצתה לדחוף יותר לכיוון האוניות. אבל היה עליה, ליתר ביטחון, לבנות את המיגון. ההנהלה היתה צריכה להיערך לאופציות הסבירות".

"אנחנו לא אחראים לריקון המכל בחיפה"

מצבו של המפעל באזור הצפון בעייתי יותר. מלבד סוגיית האמוניה, אין למפעל אישור עסק מעיריית חיפה. "זה מחייב בדיקה עם העירייה", אמר אלקין.

בית המשפט העליון הורה לרוקן את מכל האמוניה עד אמצע ספטמבר. המשרד להגנת הסביבה לא הזמין בדיקה עצמאית של חלופת הריקון המהירה, והשאיר זאת לחברה. לדברי אלקין, "לא הוגשה עדיין חלופת ריקון שעומדת בלוח הזמנים של בית המשפט. אנחנו מצפים, שהמפעל יגיש כזאת עד יום ראשון (היום). אנחנו לא מחפשים חלופה, כי אנחנו לא אחראים לריקון. בזמנו, הבאנו יועץ בינלאומי שאמר כי אין חלופת ריקון בטוחה-מהירה".

דו"ח היועץ הבינלאומי נכתב בשלב שבו החלטות המדינה תאמו את עמדות חיפה כימיקלים. יתרה מזאת, המלצות היועץ הועתקו מדו"ח שכתב לריקון מכל באסיה, שכלל מפרט שאינו קיים בחיפה.

"החברה תגיש חלופה מהירה יותר ובטוחה פחות, ונצטרך להחליט אם היא עומדת בסטנדרט מינימלי", אמר אלקין. "אנו הופכים עולמות למציאת פתרון לעובדים. הבעיה נובעת גם מכך שהנהלה לא נערכה מראש. זה נכון לשנים האחרונות ולחודשים האחרונים".